

Stanowisko Nr 3/2022
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 9 czerwca 2022 r.

w sprawie procedur awansu naukowego

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego, po przeprowadzeniu w dniu 14 kwietnia 2022 r. debaty dotyczącej procedur Rady Doskonałości Naukowej (RDN), na podstawie § 2 ust. 6 Statutu przyjmuje następujące stanowisko.

Rada Doskonałości Naukowej jest organem, który działa na rzecz rozwoju kadry naukowej, spełniającej najwyższe standardy wymagane do uzyskania stopni naukowych, stopni w zakresie sztuki i tytułu profesora (art. 232 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, dalej "PSWiN"). Stawianie wysokich wymagań kandydatom aspirującym do stopni naukowych i tytułu profesora oraz zapewnienie rzetelności postępowań awansowych odgrywa bowiem kluczową rolę w utrzymaniu prestiżu i wiarygodności sektora badań naukowych prowadzonych w Polsce, a także społecznego zaufania do świata nauki.

Projakościowa, doceniana przez środowisko działalność RDN w zakresie merytorycznej oceny przedkładanych jej wniosków awansowych jest, niestety, często ograniczana lub wręcz wypaczana przez formalno-prawne ramy przepisów regulujących jej działalność. W powszechnym odczuciu koncentrowanie się na formalnych aspektach rozpatrywanych spraw dominuje nad pożądaną kompleksową, merytoryczną oceną rzeczywistej wartości rozpatrywanych kandydatur, co stoi w wyraźnej sprzeczności z nadrzędnym celem RDN jako gwaranta jakości naukowej. Zdaniem Rady Głównej w przepisach prawa oraz w działaniach i procedurach RDN niezbędne jest przywrócenie prymatu merytorycznych przesłanek podejmowania decyzji i odejście od procedur nadmiernie skomplikowanych urzędniczymi formalizmami oraz usunięcie niejednoznaczności interpretacyjnych, które – z różnych powodów, m.in. z obawy przed coraz liczniejszymi odwołaniami na gruncie formalnym, a także skargami wnoszonymi do sądów powszechnych – zachęcają do asekuracyjnego unikania krytyki merytorycznej w obawie przed uwikłaniem w procedury sądowo-administracyjne, nieadekwatne do szczególnego, naukowego charakteru spraw.

Rada Główna stoi na stanowisku, że:

1. koncepcja nadawania stopni i tytułu naukowego (oraz w dziedzinie sztuki) w formie decyzji administracyjnej (art 178 i 228 PSWiN) jest błędna, ponieważ co do swojej istoty postępowanie takie nie jest postępowaniem administracyjnym i dlatego nie powinno podlegać kodeksowi postępowania administracyjnego (kpa). Stosowanie kpa powinno być ograniczone i dotyczyć tylko tych explicite wskazanych w przepisach elementów procedury, które mają charakter stricte administracyjny; w pozostałych przypadkach możliwość zaskarżania decyzji wydawanych przez organy nauki, powołane do oceny merytorycznej - na drodze postępowania sądowego, na podstawie nieistotnych merytorycznie aspektów formalnych, powinna być zamknięta. RDN powinna pozostawać jedynym w kraju organem posiadającym moc decyzyjną

- w sprawach awansów naukowych, koordynującym i zapewniającym jednolitość kryteriów i procedur,
2. krytyczna treść recenzji, będąca ekspercką opinią recenzenta, nie może być traktowana w kategoriach naruszania dóbr osobistych osoby ocenianej. Coraz częstsze podważanie krytycznych opinii na drodze sądowej, pod pretekstem ochrony dóbr osobistych, powinno być zatrzymane poprzez wprowadzenie jednoznacznych przepisów w ustawie PSWiN. Właściwą drogą kwestionowania recenzji jest procedura odwoławcza, a nie sądowy proces cywilny prowadzony poza istniejącymi uznanymi mechanizmami oceny dorobku naukowego. Jednocześnie zdefiniowanie wymagań, służących angażowaniu recenzentów najwyższej klasy, spełniających wymagania zarówno merytoryczne, jak i etyczne, powinno być priorytetem w przepisach i praktykach RDN,
 3. ustawowa zasada jednakowej liczebności przedstawicieli każdej dyscypliny w składzie RDN prowadzi do ekstremalnych różnic w obciążeniu (liczbie procedowanych wniosków) przedstawicieli poszczególnych dyscyplin. Dlatego liczebność zespołów dziedzinowych w RDN powinna być powiązana z liczbą naukowców deklarujących działalność w danej dyscyplinie,
 4. zmiany ustawowe powinny objąć także procedury awansowe. W szczególności, analizy i modyfikacji wymaga określenie zakresu wiedzy obowiązującego kandydatów do stopni i tytułu – przy obecnym stanie rozwoju nauki, gdzie badania często mają charakter multi- lub transdyscyplinarny; rozległość i transgraniczność badań powinna znaleźć wyraz w odpowiednich przepisach, które jednak nie mogą implikować konieczności demonstrowania przez kandydata osiągnięć w każdej dyscyplinie składowej. Zmiany wymaga również przepis wymuszający prowadzenie alternatywnych głosowań w procedurze nadawania stopnia doktora habilitowanego, co odbiera organowi nadającemu i samej habilitacji należną im powagę,
 5. Konieczne jest uściślenie niejednoznacznych sformułowań zawartych w ustawie opisujących wymagania dla nadania stopnia naukowego oraz weryfikacji i doprecyzowania, w których przypadkach intencją użycia liczby mnogiej jest wskazanie liczby większej niż 1, a w których – podkreślenia możliwej różnorodności (np. "wybitne osiągnięcia naukowe", "prowadziła badania naukowe"),
 6. kolokwium habilitacyjne jako potwierdzenie osiągnięcia tzw. samodzielności naukowej powinno być obowiązkowe i przeprowadzane jako publicznie otwarte w każdym obszarze nauki.

Rada Główna, stawiając sobie konsekwentnie za cel realizację ustawowego zadania współpracy z władzami publicznymi w dążeniu do jak najlepszego działania organów i instytucji sektora nauki i szkolnictwa wyższego, jest gotowa współpracować z RDN, MEiN oraz środowiskiem naukowym w przygotowaniu propozycji zmian odpowiednich przepisów ustawowych.

Stanowisko otrzymuje Minister Edukacji i Nauki.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys